

zijn gedachten kon doordringen. Maar waartoe diende het? Een uur later kapseide hij. Hij had besloten niet verder meer te leven. Hij viel gewoon om. Als een log pak.

(Stilte. Hij paf).

Ik heb gehuild toen men hem ophaalde en in een jutezak stopte. Waarom val ik ook niet om? dacht ik. Ik kijk ook doorheen de lichamen die mij omringen, diep in het woud waar de hutten in brand staan en de gieren op hun prooi azen. Waarom ga ik niet dood? Waarom blijf ik mijn best doen om bij die anderen te horen?

De echte mensen?

(Pauze. Hij paf). Ik was ontroostbaar. "Meneer Kets...Ik graag in de tuin werken. Bloemen planten. Stukken snoeien. Paadjes harken. Ik - asjeblijf - niet meer op dieren passen..." Er was geen tegenwerping. Mijn vraag had hem op een schitterend idee gebracht. Dat zag ik aan het plotse licht in zijn ogen. "Gelijk heb je Jozef! Het wordt stilaan tijd om wat anders met je te proberen. Jij bent niet aan het eind van je mogelijkheden. Waarom kan je niet bij de ingang de entreekaartjes scheuren! Dat zou een slag geven!!

En zo gebeurde het.

In het begin had ik er wel moeite mee. Vooral met de kinderen. Die duwden plagend de allerkleinste naar voren en liepen zelf dan hard weg als die door de boeman van de grond werd gelicht, gillend alsof hij werd afgeslacht. De anderen treiterden van op een afstand: "Bamboela! Bamboela!" De bezoekers waren heel verschillend. De leden en de niet-leden, beschaafde en onbeschaafde. Het fijne volk en het ruwe. Al kon je die verscheidenheid slechts kennen door ervaring. In het begin, voor iemand die uit de bossen komt, lijkt alles hetzelfde. Dat komt door ongeofende ogen en oren. Het is bedrog.

Het verschil kon uiteindelijk teruggebracht worden tot de tegenstelling rijk en arm. Die deftige klasse, waaronder heel wat bejaarden die van hun rente leefden en meestal Frans spraken, kwamen tijdens de week. Het gewone Vlaamse werkvolk zag je die dagen bij uitzondering. Op zon- en feestdagen daagden zij op. Ik begreep snel dat de rijkere gasten meer in de waties gelegd dienden te worden, omdat hun financiële steun de dierentuin ten goede kwam. Ik vloog dan ook op de geringste van hun wenken. Dat heb ik me nooit beklaagd. Ze hadden veel invloed op de raad van bestuur. Op speciale dagen kwamen die heren van de raad met hun dames opgedirkt volgens de laatste mode om zich in hun Jardin Zoölogique te bewonderen. De dames droegen kleren met een lange sleep, een opgevuuld achterste en bewogen zich als wandelende torens vanwege de enorme hoofddeksels in de vorm van zeilboten, versierd met de pluimen van de struisvogels, die hier van de kou omkwamen. Ik zag vaak afgunst. Hoorde verdoken kwaadsprekerij, de monden verborgen achter de handen. Soms nam de parade de vorm aan van wedijver. Uitdagerend. Gevaarlijk. Men kon elkaar dan wel te lijf gaan. Zodra ik het voelde aankomen, bedacht ik iets om de aandacht af te leiden. Ik zocht een voorwendsel om ze te benaderen. Ik scheidde de tegenstanders dan vlug met een kwinkslag.

(Pauze)

Wat zegt U dokter? Dat ik mij al goed had aangepast? Ja, ik maakte vorderingen, in de zin dat er een begrip groeide voor de mij omringende mensen en mijn taak in zijn geheel. Het geheim is

precies je plaats te kennen en die onder geen voorwaarde te verlaten, want dat zou een overtreding betekenen. Ik mocht initiatieven nemen in de Zoo. Dat wel! Zo lang ik het maar deed als een clown. Zolang ik de heren en dames deed lachen! Meneer Kets had dit door. "Goed zo, Joseph..., goed zo...", zei hij goedkeurend. "Dat is verstandig. Je leert elke dag bij..." Arbeiders en bedienden waren eenvoudig in hun zucht naar genot en tevreden met een doosje koekjes en een dagje zonneschijn. Maar ook zij gaapten me aan en ik hoorde vaak een moeder haar kind waarschuwen: "Als je niet braaf bent dan geef ik je mee aan Zwarte Jef! Die eet je op." De kleintjes pisten in hun broek wanneer ze de zwarte boeman in het oog kregen. Al gauw had ik hun zwakke kant ontdekt. Beide - arm zo wel als rijk - lieten zich graag imponeren door het onwaarschijnlijke. Het was een algemene karaktertrek. Hoe wonderlijk, deze onverzadigbare lust naar het nieuwe, het ongezien. Deze drang naar beangstigende gebeurtenissen die hun bloed sneller door hun aderen deed vloeien. Steeds verlangd hij iets anders. Steeds méér. En het gewaagde moet sneller aangeboden worden om aan de eisen te voldoen. Een volwasene, ongeacht zijn graad van beschaving, verliest zijn vernis en pist ook graag in zijn broek. "Zeg Zwarte Jef", hoe groot is de pik van een giraf? Hoe neuken olifanten? Heeft men nooit verschillende soorten bij elkaar geplaatst? Wat is het resultaat van die vreemde kruisingen? Waar verbergt men ze? De kangoeroes met vleugels? De herten met een krokodillenkop! Als curiosum werd ik verondersteld een betrouwbare gids te zijn in het rijk van de misvormingen. Gelukkig verbeterde mijn spraak. Weldra kon ik zonder inspanning volzinnen van buiten zeggen. Aanvankelijk waren het niet meer dan beleefdheidsformules. Heel snel waagde ik mij verder. Ik vertelde grappen. Eerst voorzichtig als een hengelaar die een lokaas uitgooit. En ja. Het lukte. Ze beten. Die eerste bijval maakte me trefzeker. Meneer Kets had goed gezegd dat de dieren hier werden verzameld om hun gedrag te onderzoeken. Daar hadden de bezoekers geen boodschap aan. Het ging hen meestal om de lelijke, wanstaltige, misvormde monsters die in hun fantasie worden geboren uit vermengingen. De werkelijkheid was niet interessant. Verzinself hadden meer kans op waardering. Ze vroegen me zelfs heel onbeschaamd om welk dier ik 's nachts mijn lusten botvierde. Dit onstemde me zo dat ik nu zonder aarzelen de grofste leugens begon te verzinnen. Het kwam moeiteloos. Was ik niet de zoon van de gevreesde kannibaal Koning Chamba de Zesde? De Napoleon van de West-kust? Slaaf van piraten. Ontsnapt te Sumatra. Gered door de menslievende bemanning van een Belgisch schip. Ja, gered, je hebt het goed verstaan, gered. En naar hier gebracht om mij in afwachting voor te bereiden op de opvolging van mijn grote vader. Koning der koningen, die een harem heeft van zeshonderd vrouwen die hij stuk voor stuk opsoepeerde als hij klaar met ze was.

Dat stelde iedereen tevreden. Naar de duivel met de waarheid. Het levensechte verhaal van Sala en Meijers, dat ik eerst had geprobeerd, kreeg geen aandacht. Zo wilden ze het graag horen. Opstanden, gevechten, ontsnappingen, reddingen, moorden, verkrachtingen, martelingen, branden, overstromingen, aardbevingen... en al wat niet samen past moet copuleren. Gruwel. Met een happy

end in de Zoo van Antwerpen, waar iedereen - behalve de dieren - heel tevreden is. Niet dat ik er genoeg in schepte het publiek wat voor te liegen.

-Ik deed het om aan hun diepste verlangens tegemoet te komen. Om de rust, die over de toehoorders daalde als op het einde alles terecht komt. En ook om het plezier mijn groeiende bekwaamheid met de taal te demonstreren. Meneer Kets en de leden van het bestuur waren op de hoogte, zagen er geen kwaad in en lachtten er hartelijk om. Ze moedigde mij aan in die nieuwe rol van fantast-verteller. "Jefke heeft de gave van het woord. Hij gaat erop vooruit", hoorde ik een van de bazen zeggen. "Hij trekt ten strijde tegen de verveling." Zij konden het weten. Want verveling was het, die leidde tot de geheime afspraken tussen de apotheker Rouffart en de vrouw van zijn beste vriend notaris Deleu - allebei leden van de raad. In het aquarium achter het plantsoen naast de kaaimannen, waar eens een te hitsige jongeman van het beheer zijn vinger werd afgebeten door een krokodil, vonden ze elkaar. Ik zag het en kreeg een fooi. Waarschijnlijk om mijn mond te houden. De Zoo gaf zijn geheimen prijs. En ik hield in regel mijn mond. Horen, zien en zwijgen.

Vijf, zes jaren gingen voorbij. Naarmate ik de taal beter beheerste en ik me beter uitdrukte werd Yoko verdrongen, ja, uiteindelijk vergeten. Hij ruimde de plaats voor ene Joseph Möller, uiterlijk onderworpen, gedwee, maar binnenin radeloos door de wind, de regen en de kou, die zich 's winters zowel als 's zomers verschool in een chronische hoest. En een groeiende grimmige boosheid, die aan het klimaat beantwoordde.

(Hij lacht).

Verdomme, zuster, hoe verteld stonden ze niet toen ik door te copuleren met een meisje van Boom geen monster verwekte, maar een van de mooiste mulatinnen die de wereld heeft gezien. Dat zij nu als eerste concubine naast de troon van de keizer van China zit, dames en heren van het publiek, is geen verzinself.

(Pauze. Hij paf en hoest).

En toen kwam Roza. De herrie die haar komst veroorzaakte zal niet gauw uit mijn geheugen worden gewist. Ze arriveerde in een verhuiswagen.

"Pas op! Het is gevaarlijk om de kooi naar binnen te loodsen", riepen de handlangers.

"Roza ligt op de loer om kwaad te berokkenen waar het maar kan." Ze veerde op en neer, gedreven door een ongebreidelde moordzucht. Het maakte een hels kabaal. Met haken werd de kooi vastgegrepen en neergelaten. Daarna waren er niet minder dan acht helpers nodig om bij middel van lange staken het gevaarte binnen te loodsen. De kooi stond op wielen en hoewel ze door de agressiviteit van het dier telkens haar evenwicht dreigde te verliezen bereikte ze zonder schade te berokkenen de plaats van bestemming. Daar kwam iedereen nieuwsgierig kijken. Ik voelde hun groot ontzag. Bewondering. Daarna vrees. En vele vragen. Iemand fluisterde "Wie krijgt dit onhandelbare dier onder zijn hoede?"

Meneer Kets had het bij het rechte eind.

"Roza is een tijdbom. Door haar onrust en opstandige gevoelens. Ze beïnvloedt de dieren in haar nabijheid. De leeuwen ernaast, die anders een flink deel van de dag slapen blijven wakker en beginnen ook op en neer te drentelen. De wolven, iets verder, huilen. De jakhalzen janken. Al de dieren, die zich een potentiële prooi voelen, zoals